

EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 18.12.2012
COM(2012) 768 final

POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU IN SVETU

v skladu s členom 184(5) Uredbe Sveta (ES) št. 1234/2007 o izvajanju evropskega sistema razdeljevanja sadja v šolah

{SWD(2012) 435 final}

KAZALO

POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU IN SVETU v skladu s	
členom 184(5) Uredbe Sveta (ES) št. 1234/2007 o izvajanju evropskega sistema razdeljevanja	
sadja v šolah	
	3
1.	UVOD
	3
2.	OPIS SISTEMA IN NJEGOVIH GLAVNIH ELEMENTOV
	3
3.	OCENA DELOVANJA SISTEMA IN NJEGOVEGA VPLIVA NA
	PREHRANJEVALNE NAVADE OTROK.....
	4
3.1.	Vzpostavitev dobro delujočih sistemov v državah članicah
	4
3.1.1.	Upravno izvajanje in izzivi v zvezi s tem
	5
3.1.2.	Vprašanja v zvezi s financiranjem sistema v državah članicah
	7
3.2.	Ocena vpliva sistema na prehranjevalne navade otrok
	8
3.3.	Prejeta priporočila
	9
4.	SPLOŠNE UGOTOVITVE
	10

POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU IN SVETU

v skladu s členom 184(5) Uredbe Sveta (ES) št. 1234/2007 o izvajanju evropskega sistema razdeljevanja sadja v šolah

1. UVOD

V skladu s členom 184(5) Uredbe Sveta (ES) št. 1234/2007¹ (v nadaljnjem besedilu: Uredba o enotni skupni ureditvi trgov (SUT)) to poročilo zadeva izvajanje evropskega sistema razdeljevanja sadja v šolah (v nadaljevanju besedila: sistem) v prvih treh letih njegovega delovanja, in sicer v obdobju od 1. avgusta 2009 do 31. julija 2012.

Uredba o enotni SUT zahteva, da poročilo obravnava zlasti dve glavni vprašanji, tj. v kolikšni meri je sistem spodbujal vzpostavitev dobrega delovanja sistema razdeljevanja sadja v šolah v državah članicah ter učinek sistema za izboljšanje prehranjevalnih navad otrok.

Poročilo temelji zlasti na analizi informacij o izvajanju sistemov razdeljevanja sadja v šolah v državah članicah in podrobneje informacij iz letnih poročil o spremljanju in vrednotenju, predloženih v skladu s členom 12 Uredbe Komisije (ES) št. 288/2009², ter na ugotovitvah zunanje ocene. Navedeni viri temeljijo le na podatkih za šolski leti 2009/2010 in 2010/2011, saj ocena za šolsko leto 2011/2012 še ni bila izvedena.

2. OPIS SISTEMA IN NJEGOVIH GLAVNIH ELEMENTOV

Temelji sistema so bili postavljeni v okviru reforme skupne ureditve trgov za sadje in zelenjavo iz leta 2007. Svet je pozval Komisijo, naj pripravi predlog za sistem razdeljevanja sadja v šolah, ki bi obravnaval vprašanje vse manjšega uživanja sadja in zelenjave med otroki. Pobudo je v celoti podprl tudi Evropski parlament. Na podlagi političnega sporazuma glede predloga Komisije, ki je bil dosežen novembra 2008, je bilo sofinanciranju vsakoletne nabave in razdeljevanja svežega in predelanega sadja in zelenjave ter banan šolarjem iz evropskih sredstev namenjenih 90 milijonov EUR, pri čemer so bili sprejeti tudi številni s tem povezani ukrepi.

Skupni cilj sistema je zagotoviti okvir politike in financiranja na ravni EU za pobude držav članic, katerih cilj je spremeniti trend vse manjšega uživanja sadja in zelenjave, zlasti pri otrocih, ki so najbolj občutljivi potrošniki. Cilj je torej ta, da se delež teh proizvodov v prehrani otrok trajno poveča že zgodaj, tj. ko se oblikujejo njihove prehranjevalne navade. Poleg tega bi pozitiven vpliv na uživanje sadja in zelenjave prispeval k doseganju ciljev SKP, vključno s spodbujanjem zaslužkov v kmetijstvu, stabilizacijo trgov ter razpoložljivostjo sedanjih in prihodnjih zalog. Podobno je bila v okviru obveznih spremljevalnih ukrepov, ki služijo kot orodje za vzpostavitev povezav s kmetijstvom, prehrano, zdravjem, okoljem in fizično dejavnostjo ter si prizadevajo za povečanje splošnega vpliva sistema, predvidena bolj

¹ Uredba Sveta (ES) št. 1234/2007 z dne 22. oktobra 2007 o vzpostavitvi skupne ureditve kmetijskih trgov in o posebnih določbah za nekatere kmetijske proizvode, UL L 299, 16.11.2007, str. 1.

² Uredba Komisije (ES) št. 288/2009 z dne 7. aprila 2009 o določitvi podrobnih pravil za uporabo Uredbe Sveta (ES) št. 1234/2007 v zvezi s pomočjo Skupnosti za oskrbo otrok v izobraževalnih ustanovah s sadjem in zelenjavo, predelanim sadjem in zelenjavo ter proizvodi iz banan na podlagi sistema razdeljevanja sadja v šolah, UL L 94, 8.4.2009, str. 38.

izobraževalna razsežnost. Sistem poleg tega prispeva k cilju EU za boj proti vse večjim stopnjam debelosti in kroničnih boleznih, povezanih z nezdravim prehranjevanjem, kot je določen v Beli knjigi o zdravstvenih vprašanjih v zvezi s prehrano, prekomerno telesno težo in debelostjo iz leta 2007³.

Države članice, ki želijo sodelovati v sistemu, morajo pred obdobjem izvajanja skupaj z organi za javno zdravstvo in izobraževanje pripraviti strategije na nacionalni ali regionalni ravni. Do 50 % sredstev za nacionalne programe je financiranih iz sredstev EU, pri čemer je sofinancirani delež za konvergenčne in najbolj oddaljene regije EU večji, tj. 75 %, ostala sredstva pa se zagotovijo z nacionalnimi in/ali zasebnimi prispevki.

Ključni elementi sistema so:

- (a) razdeljevanje proizvodov v izobraževalnih ustanovah, od vrtcev do srednjih šol;
- (b) spremljevalni ukrepi za ozaveščanje o pomembnosti uživanja sadja in zelenjave in zdravih prehranjevalnih navad ter za krepitev povezave s kmetijstvom, na primer z obiski kmetij ali urami vrtnarjenja;
- (c) mrežno povezovanje, spremljanje in vrednotenje izvajanja sistemov v posameznih državah članicah.

3. OCENA DELOVANJA SISTEMA IN NJEGOVEGA VPLIVA NA PREHRANJEVALNE NAVADE OTROK

Poleg navedenih ocen držav članic in zunanjih ocen je Evropsko računsko sodišče (v nadaljnjem besedilu: ERS) leta 2011 objavilo posebno poročilo št. 10⁴ z rezultati skupne revizije sistema razdeljevanja sadja in programa „mleko za šole“, pri kateri je obravnavalo uspešnost obeh sistemov. ERS je zlasti ocenilo, ali se dovolj spodbuja sodelovanje, ali subvencije EU neposredno vplivajo na uživanje sadja in zelenjave pri upravičencih ter ali bosta sistema lahko uresničila izobraževalne cilje in vplivala na prihodnje prehranjevalne navade. Poleg tega je CEPS v skladu s posebno pogodbo s Komisijo leta 2011 izvedel študijo⁵, v kateri so bila zlasti ocenjena upravna bremena, ki izhajajo iz programa „mleko za šole“ in sistema razdeljevanja sadja v šolah.

3.1. Vzpostavitev dobro delujočih sistemov v državah članicah

Ob upoštevanju velikega števila parametrov, s katerimi bi bilo mogoče oceniti obseg, v katerem je bil v državah članicah vzpostavljen dobro delujoč sistem, to poročilo obravnava zlasti upravno izvajanje sistema v državah članicah in izzive v zvezi z (a) njegovo učinkovitostjo, (b) nastalimi težavami, (c) upravnimi stroški in bremenami ter (d) spremljevalnimi ukrepi in nenazadnje vprašanja financiranja.

³ Bela knjiga o strategiji za Evropo glede vprašanj v zvezi s prehrano, prekomerno telesno težo in debelostjo, COM(2007) 279 final, 30.5.2007.

⁴ Posebno poročilo Evropskega računskega sodišča št. 10/2011– Ali sta program „mleko za šole“ in sistem razdeljevanja sadja v šolah uspešna?“.

⁵ Center za evropske politične študije (CEPS), posebno poročilo „Measurement of administrative burdens generated by European legislation, Administrative burden quantifications of School Fruit Scheme and School Milk Scheme“, 7.12.2011.

3.1.1. Upravno izvajanje in izzivi v zvezi s tem

Pristopi in idejni načrti v zvezi z izvajanjem dobro upravljanega sistema razdeljevanja sadja v šolah so različni. Upravljanje sistema se lahko zaradi odločitev, sprejetih na ravni šole, razlikuje tudi znotraj posamezne države članice ali regije. Nacionalna vrednotenja so vključevala oceno izvajanja sistema ter zadovoljstva šol in osebja, ki so sodelovali pri izvajanju sistema v praksi. Pri tem tako imenovanem postopku vrednotenja je bilo ugotovljeno, da je bil sistem uspešno uveden v države članice ter da so ga otroci, učitelji in starši zelo dobro sprejeli. V šolskem letu 2010/2011 je bil v veliki meri odpravljen velik del težav, ki so nastale v prvem letu izvajanja, pri čemer je izvajanje sistema v veliki večini držav članic nemoteno. Vendar ima več držav članic in/ali regij še vedno težave pri izvajanju sistema (glej pododstavek (b)).

Na podlagi ocen je bilo tudi ugotovljeno, da je bila zahteva glede vzpostavitve partnerstva med izobraževalnim, zdravstvenim in kmetijskim sektorjem uspešno izpolnjena, zlasti v fazi prilagajanja evropskega sistema nacionalnemu/regionalnemu okviru in pri razvoju idejnega načrta ali strategije sistema. To partnerstvo je bilo nekoliko manj strukturirano na ravni šol, kar je mogoče pripisati pomanjkanju sodelovanja med različnimi zainteresiranimi stranmi.

(a) Učinkovitost sistema

Na podlagi zunanje ocene je bilo ugotovljeno, da ni mogoče na preprost način določiti, kateri sistemi so najučinkovitejši. Ker uspešnost sistema določa več rezultatov, ki bi jih bilo mogoče uporabiti kot kazalnike vpliva, je treba učinkovitost meriti na več načinov. Težko je na primer reči, ali bi bilo manjše povečanje uživanja sadja in zelenjave pri več otrocih boljše od velikega povečanja uživanja sadja in zelenjave pri manj otrocih. Kljub temu je bila ocena učinkovitosti približna.

Glede na ugotovitve se razmerje med količino razdeljenih sadnih in zelenjavnih proizvodov ter porabljenimi proračunskimi sredstvi med državami članicami zelo razlikuje (od 0,90 EUR do 7 EUR na kilogram). Vendar je to ceno mogoče delno pripisati stroškom razdeljevanja, ki so zelo različni zaradi več razlogov, kot so geografske značilnosti (oddaljena območja, otoki), gostota prebivalstva in izbira ponujenih proizvodov. Nizka cena na kilogram proizvodov še ne zagotavlja učinkovitega razdeljevanja.

Ob upoštevanju pogostosti razdeljevanja glede na porabljeni proračun se zdi, da so najučinkovitejši sistemi tisti, pri katerih se za proizvode porabi malo denarja, pogostost razdeljevanja pa je relativno visoka, kot na primer v Estoniji (0,91 EUR na kilogram sadja pri 2,6 razdeljevanjih na teden). Večjo učinkovitost razdeljevanja glede na razdeljene proizvode je delno mogoče razložiti z nižjo ceno na kilogram proizvodov.

Na podlagi izračuna razmerja med doseženim številom otrok v ciljni skupini in proračunom, ki je bil porabljen za posameznega otroka, je jasno, da je v osmih državah članicah ali regijah delež sodelujočih otrok velik. Te države članice ali regije dosežejo več kot 60 % svoje ciljne skupine, ker na otroka porabijo znatno nižji znesek. Kjer je porabljeni znesek na otroka visok, je običajno dosežen le majhen odstotek otrok. Obstaja nekaj izjem, kot je Madžarska, ki pa deli le eno vrsto sadja (jabolka).

Poleg tega je bilo pri oceni ugotovljeno, da raven sofinanciranja EU vpliva na pokritost ciljne skupine. Visok odstotek pomoči EU državam članicam omogoča, da dosežejo več otrok v ciljni skupini.

(b) Izzivi in težave v zvezi z izvajanjem

Razumljivo je, da so največje težave v zvezi z izvajanjem nastale v prvem letu po uvedbi sistema leta 2009. Te začetne težave so se nanašale zlasti na visoko upravno breme, logistične/organizacijske izzive in zagotovitev potrebnega nacionalnega financiranja.

Upravno breme je podrobneje pojasnjeno v podpoglavju (c), težave, povezane z nacionalnim ali zasebnim sofinanciranjem, pa v poglavju 3.1.2.

Logistične težave so bile povezane zlasti z zmogljivostmi šol za pripravo in razdeljevanje proizvodov. Težko je bilo tudi najti dobavitelje, zlasti na oddaljenih območjih. Države članice so začetne težave reševale na različne načine. Nizozemska je na primer zmanjšala število dobaviteljev, da bi ublažila logistične težave. Obseg naročila je z vidika dostave proizvodov tako postal ugodnejši, medtem ko so se upravna prizadevanja in nadzorni stroški zmanjšali. Poljska je uvedla pavšal za obrok, kar je pozitivno vplivalo na poenostavitev in racionalizacijo postopka dodelitve pomoči.

(c) Upravni stroški in bremena

Kar zadeva dokumentacijo ter obveznosti glede poročanja in nadzora, je v poročilih o vrednotenju na splošno navedeno, da je upravno delo, povezano s sistemom, obvladljivo in da je stopnja tega dela v primerjavi z drugimi ukrepi politike v okviru SKP povprečna. Zato te zahteve same po sebi ne ovirajo sodelovanja držav članic ali šol.

V skladu z rezultati zunanje ocene je upravno breme v regionalno organiziranih sistemih, kot v regiji Katalonija ali Saška-Anhalt, glede na število sodelujočih šol in otrok večje kot v centralno organiziranih sistemih. To je v skladu s poročilom CEPS, v katerem je navedeno, da so taka bremena kot fiksni stroški in se ne povečajo, ko se poveča obseg sistema.

Na drugi strani so bila pri ocenah ugotovljena znatna bremena v zvezi z izvajanjem in izvrševanjem sistema na ravni šol. Taka bremena so posledica organizacijskih izzivov, povezanih z odločitvami držav članic glede načina izvajanja sistema. V nekaterih primerih so šole pooblašene celo za zagotavljanje in upravljanje pogodb z dobavitelji. V večini sodelujočih držav članic in regij morajo šole opravljati naloge, povezane z logistiko in dostavo proizvodov ter z njihovo pripravo in razdeljevanjem otrokom, kar je zamudno in zahteva dodatno delovno silo. Nekatere ocene držav članic vključujejo opozorilo glede pretirane obremenitve šol, ki jih lahko odvrne od sodelovanja v sistemu.

V nekaterih primerih je bilo upravno breme posledica zelo strogih nacionalnih zahtev, ki so jih države članice uvedle v prvem letu in pozneje spremenile na podlagi pridobljenih izkušenj. Poljska je na primer zmanjšala svoje zahteve glede pakiranja in priprave proizvodov, ker jih dobavitelji niso mogli izpolniti. Poleg tega je Komisija poenostavila Uredbo Komisije (ES) št. 288/2009.

(d) Spremljevalni ukrepi

Spremljevalni ukrepi, ki se izvajajo v okviru sistema EU, se med državami članicami razlikujejo. Na splošno so javni organi, pristojni za izobraževanje, zdravstvo in kmetijstvo, določili idejni načrt ukrepov. Najpogostejši pristop je šolam ponuditi različno učno gradivo in predloge za spremljevalne ukrepe ter jim prepustiti odločitev, kako jih bodo izvajale. Na drugi strani nekateri nacionalni ali regionalni sistemi šolam ne zagotavljajo nobene podpore pri izvajanju teh ukrepov. V nekaterih državah članicah in regijah se spremljevalni ukrepi izvajajo kar v okviru rednega šolskega učnega načrta. Velika neskladja v pristopih in s tem tudi v učinkovitosti teh ukrepov je mogoče delno pripisati tudi dejstvu, da ukrepi niso

sofinancirani s sredstvi EU, zaradi česar ni dodatnih minimalnih zahtev glede njihovega izvajanja.

Glede na analizo obstajata dve vrsti programov: programi, pri katerih so ukrepi osrednji element posredovanja, na primer na Irskem, in programi, ki ukrepe vključujejo kot „dodatek“, na primer na Nizozemskem. Zato se zneski, porabljeni za spremljevalne ukrepe, razlikujejo, pri čemer sta Nizozemska in Francija v prvem letu porabili manj kot 1 EUR na otroka, medtem ko Irska porabi več kot 25 EUR na otroka, saj njen sistem temelji na malih nagradah.

Kar zadeva vpliv spremljevalnih ukrepov, je raziskava na Irskem pokazala, da je njen program Food Dudes, ki temelji na učinkovitih spremljevalnih ukrepih, bistven za trajnostno povečanje uživanja sadja in zelenjave pri otrocih. Splošen kratkoročni vpliv spremljevalnih ukrepov v drugih državah članicah, ki uporabljajo drugačne pristope, je v tem trenutku težko oceniti.

3.1.2. Vprašanja v zvezi s financiranjem sistema v državah članicah

Kot je pojasnjeno v prejšnjih poglavjih, sistem temelji na načelu sofinanciranja. Delež sredstev, ki ga morajo zagotoviti države članice, se lahko prispeva iz javnih ali zasebnih virov. Glede na nacionalne in zunanje ocene je jasno, da je sofinanciranje vedno težje zagotoviti, zlasti če pri tem sodelujejo le šole, občine ali starši. Zato je bilo sofinanciranje večkrat navedeno kot eden največjih izzivov pri izvajanju sistema in razlog, zakaj so se nekatere regije znotraj držav članic odločile, da ne bodo sodelovale v sistemu.

(a) Viri nacionalnega sofinanciranja

V večini sodelujočih držav članic in njihovih regijah se nacionalno sofinanciranje zagotavlja izključno z javnimi sredstvi. Za prispevek staršev prosijo le Slovaška, Danska, Avstrija in Flamska (Belgija), medtem ko tri države članice/regije v svoj koncept sofinanciranja vključujejo zasebno financiranje (Baden-Württemberg, Nizozemska in Flamska).

Zasebni prispevek k financiranju je lahko dobra priložnost za povečanje obsega sistema, če je mogoče ustrezno obravnavati dolgoročno sodelovanje in zasebne interese. Zdi se, da je iskanje zasebnih sponzorjev in sklepanje pogodb z njimi učinkoviteje, kadar je za to pristojen nacionalni/regionalni nadzorni organ in se ne izvaja na ravni šole. Pri oceni je bilo prav tako ugotovljeno, da sistem ni razširjen v regijah, v katerih je javni prispevek zelo omejen in morajo sodelujoče šole poskrbeti za zasebno financiranje, na primer v Franciji in Nemčiji. Zvezna dežela Baden-Württemberg, v kateri je javni prispevek le 4-odstoten, ima posebne težave s širjenjem programa, kar pa ne velja za sosednji regiji, Bavarsko in Porenje-Pfalz, v katerih javni prispevek predstavlja 50 %. V Franciji, kjer ni nacionalnega sofinanciranja, proračun zagotovijo občine ali same šole iz proračuna svoje kuhinje.

(b) Prispevek staršev

Stališča glede uvedbe prispevka staršev k financiranju so različna, čeprav se lahko s tem zagotovita vključevanje staršev v sistem in dodatni proračun. V glavnem se predvideva, da obvezni finančni prispevek staršev negativno vpliva na stopnjo sodelovanja, zlasti v šolah, ki jih obiskuje veliko otrok iz manj privilegiranega socialnega okolja. Poleg tega ravnatelji opozarjajo, da je za zbiranje denarja na ravni šole potrebna precejšnja organizacija. Te predpostavke so potrdile na primer izkušnje Latvije. Tam je bilo ugotovljeno, da se je program „mleko za šole“ nehal izvajati, ko je bilo zmanjšano javno financiranje.

(c) Vpliv sofinanciranja EU

Sklepna ugotovitev ocene je torej ta, da pomoč EU – tako odstotek financiranja kot skupna vrednost sredstev EU, ki so na voljo – pozitivno ali celo bistveno vpliva na učinkovitost sistema. Sredstva EU so bistvena za uspešnost nacionalnih (ali regionalnih) programov v skoraj vseh sodelujočih državah članicah, ne glede na temeljni koncept sofinanciranja. Poleg tega vključevanje EU z vidika javnosti zagotavlja dodatno verodostojnost in daje težo nacionalnim in regionalnim programom.

3.2. Ocena vpliva sistema na prehranjevalne navade otrok

Ob upoštevanju, da sta bili z nacionalnimi ocenami ocenjeni le dve leti izvajanja sistema in da so bili pri tem uporabljeni različni načini ocenjevanja, rezultati glede učinkovitosti programa, zlasti v zvezi z njegovim dolgoročnim vplivom, ne morejo biti dokončni.

(a) Vpliv na prehranjevalne navade otrok

Ob upoštevanju teh omejitev je bilo na podlagi rezultatov večine nacionalnih in regionalnih ocen ugotovljeno, da se je z izvajanjem sistema povečala količina sadja in zelenjave, ki jo otroci zaužijejo. Poljska je na primer zabeležila 21-odstotno povečanje uživanja sadja in zelenjave. Ugotovitve na podlagi pogovorov, izvedenih v okviru zunanje ocene, so bile prav tako pozitivne. Le pri štirih ocenah ni bilo mogoče opredeliti vpliva na uživanje sadja in zelenjave, in sicer ker po le enem letu izvajanja ni zadostne osnove za oceno vpliva sistema na uživanje sadja in zelenjave, kot na primer na Nizozemskem, ali ker v vzorcih uživanja sadja in zelenjave niso bile ugotovljene pomembne statistične razlike.

V nekaterih primerih ima spodbujanje otrok k uživanju več sadja in zelenjave tudi pozitiven učinek prelivanja zunaj uradnega časa razdeljevanja v šolah, na primer na uživanje sadja in zelenjave po šoli v Romuniji ali na dneve, za katere ni predvideno razdeljevanje sadja, kot na primer na Nizozemskem. Vendar so bile sklepne ugotovitve glede vpliva sistema na življenjski slog otrok na splošno, na primer na uživanje priljubljenih prigrizkov ali sladkarij, različne. V nekaterih primerih je bilo ugotovljeno, da ni opaznega vpliva, medtem ko je občasno vidna pozitivna sprememba. Zanimivo je, da je bilo pri veliko ocenah ugotovljeno, da vpliv sistema na uživanje sadja in zelenjave ni enak pri vseh sodelujočih otrocih. Ugotovljene razlike so se nanašale na spol, pri čemer dekleta uživajo več sadja in zelenjave kot fantje, in na vrste proizvodov, pri čemer je sadje bolj priljubljeno od zelenjave. Poleg tega so bili pri nekaterih ocenah ugotovljeni pozitivni vplivi sistema, zlasti v zvezi s socialno-ekonomsko prikrajšanimi skupinami, ki so sistem toplo pozdravile.

(b) Vpliv na starše

Vplivi sistema na starše in njihovo uživanje sadja in zelenjave so bili v večini ocen izpuščeni ali obravnavani posredno, pri čemer je bilo preučeno le njihovo stališče do sistema na splošno in prehrane njihovih otrok. Čeprav je bilo pri veliko ocenah ugotovljeno, da so se starši zelo pozitivno odzvali na sistem in njegove cilje, v Franciji in na Poljskem sistem ni opazno vplival na uživanje sadja in zelenjave pri starših. Glede na druge ocene je bil vpliv sistema na odnos staršev do prehrane njihovih otrok pozitiven. Na Irskem, Poljskem in Malti so starši v malice vključili na primer več sadnih in zelenjavnih proizvodov. Ti proizvodi so bolj raznovrstni in večkrat na voljo tudi doma (Italija), v manjšem obsegu pa je sistem pozitivno vplival tudi na uživanje sadja in zelenjave pri starših.

3.3. Prejeta priporočila

Glede na ocene se je delovanje sistema v primerjavi z njegovim zahtevnim začetkom zelo izboljšalo. Kljub temu je bilo predloženih več priporočil za okrepitev sistema.

Za odpravo finančnih omejitev, s katerimi se soočajo številne države članice in regije, in okrepitev vpliva sistema z razširitvijo njegovega področja uporabe:

- je priporočeno, da se poveča raven sofinanciranja EU, saj se sedanji 50- in 75-odstotni ravni obravnavata kot oviri za večjo uporabo. Prav tako je treba skupno pomoč EU povečati nad 90 milijonov EUR.

V zvezi z izvajanjem sistema in parametri razdeljevanja je priporočeno:

- cilj mora biti trajno razdeljevanje (≥ 35 šolskih tednov), saj se lahko le z dovolj dolgim sodelovanjem zagotovi trajnostni vpliv na izboljšanje prehranjevalnih navad otrok, kot to predvideva sistem;
- raznovrstnost ponudbe se šteje za pomemben dejavnik uspešnosti za učinkovitost sistema. Da bi se ohranilo zanimanje otrok, je priporočljivo ponuditi vsaj 5 do 10 različnih proizvodov. Vendar bi lahko bilo to priporočilo težko upoštevati v primerih, v katerih se države članice odločijo, da bodo dale prednost lokalnim ali sezonskim proizvodom iz sadja in zelenjave;
- proizvode je treba še naprej razdeljevati brezplačno, saj sta glede na številne nacionalne ocene (na primer v Nemčiji in na Nizozemskem) in tudi poročilo ERS od tega odvisna sodelovanje in učinkovitost ter s tem uspešnost sistema;
- poleg tega se priporoča zelo pogosto razdeljevanje proizvodov, v najboljšem primeru trikrat tedensko. Tako kot prejšnja tri priporočila je tudi to neločljivo povezano z vprašanjem financiranja sistema in razpoložljivega proračuna.

V zvezi s ciljno skupino sistema:

- več držav članic je opredelilo potrebo po povečanju ciljne skupine sistema, da bi se dostop do njegovih ugodnosti omogočil večjemu številu otrok. To je neločljivo povezano z razpoložljivimi sredstvi;
- prav tako je bilo ugotovljeno, da obstaja potreba po ciljnem pristopu k bolj „ranljivim“ skupinam, kot so socialno-ekonomsko prikrajšane skupine, ki se zelo zanimajo za sistem. Čeprav je priporočeno, da sistem obravnava zlasti to skupino, pa se ne sme omejiti na njo, da bi se preprečila stigmatizacija šol, ki jih te skupine obiskujejo, ter zaradi težav pri določanju meril za natančno opredelitev teh skupin in šol;
- pri več ocenah je bila opredeljena tudi potreba po boljših načinih za doseganje fantov, ki običajno uživajo manj sadja in zelenjave kot dekleta.

V zvezi z upravnim in organizacijskim bremenom:

- za zmanjšanje upravnega bremena je priporočeno, da se preučijo možnosti uskladitve obveznosti poročanja in upravnih postopkov sistema razdeljevanja sadja v šolah in

programa „mleko za šole“. Poleg tega je treba v nacionalnih strategijah opredeliti rešitve, ki bi šolam pomagale pri opravljanju organizacijskih in logističnih nalog.

Glede na pomembnost spremljevalnih ukrepov in z namenom odpraviti ugotovljene pomanjkljivosti pri njihovem izvajanju, pa se priporoča:

- države članice je treba spodbujati, da namenijo več pozornosti pristopu, ki ga uporabljajo, saj je vpliv navedenih ukrepov odvisen od metodološkega pristopa;
- zaradi okrepitve vloge teh ukrepov in zagotovitve njihovega doslednega izvajanja se priporoča, da se omogoči upravičenost teh ukrepov do pomoči EU, tako da se določi minimalna raven financiranja.

V zvezi s sistemom na splošno veliko nacionalnih ocen ugotavlja, da:

- obstaja velika potreba po povečanju prepoznavnosti sistema in zagotovitvi več in bolj ciljno usmerjenih informacij ter tudi po bolj sistematičnem vključevanju različnih udeležencev in zainteresiranih strani.

4. SPLOŠNE UGOTOVITVE

Po le treh letih izvajanja evropskega sistema razdeljevanja sadja v šolah je še prehitro za oblikovanje dokončnih sklepnih ugotovitev, zlasti kar zadeva njegov trajnostni vpliv na prehranjevalne navade otrok. Kljub temu je na podlagi rezultatov prve ocene in rezultatov Komisije iz dejavnosti spremljanja mogoče ugotoviti, da je bila uvedba sistema v države članice uspešna in da se njegova učinkovitost glede porabljenega proračuna in koristi za otroke (za več kot 8 milijonov otrok) v primerjavi z začetno fazo povečuje.

Glede na nacionalne ocene v zvezi z učinkovitostjo sistema ima sistem dobre možnosti in je ustrezen instrument za doseganje pozitivnega vpliva na prehranjevalne navade otrok in staršev, pri čemer jih spodbuja k uživanju več sadja in zelenjave v prihodnje, vendar je treba pri tem zagotoviti njegovo dolgoročno nadaljevanje.

V ocenah, ki so jih izvedle države članice in zunanji izvajalec, ter v posebnem poročilu ERS je bilo predloženih več priporočil in predlogov za izboljšave. V okviru predlogov reforme SKP do leta 2020 se na podlagi predlaganih sprememb sistema že izvajajo nekatera najpomembnejša priporočila. Da bi se dostop do ugodnosti sistema omogočil še več kot le 8,1 milijonu otrok, ki so trenutno vključeni vanj, je Komisija predlagala, da se sistem dodatno okrepi s povečanjem skupnega proračuna EU, ki mu je na voljo, na 150 milijonov EUR. Prav tako je predlagano povečanje stopenj sofinanciranja EU, ki se šteje za enega od glavnih parametrov za uspešnost sistema. V skladu z zunanjo oceno so sedanje stopnje sofinanciranja ena od glavnih ovir za večji izkoristek sredstev.

Glede na pomen, ki se pripisuje spremljevalnim ukrepom, je Komisija prav tako predlagala, da se omogoči upravičenost navedenih ukrepov do sofinanciranja iz proračuna EU, in sicer pod določenimi pogoji in znotraj omejitev, ki bodo določene pozneje. Tako se bosta okrepila njihov vpliv in skladnost v skupno korist sistema.

Glede na te pozitivne povratne informacije o učinkovitosti in uspešnosti sistema po prvih treh letih izvajanja je treba na tej stopnji začeti razmišljati o prihodnosti. Poleg tega je v poročilu ERS navedena potreba po večji usklajenosti in sinergiji med sistemom razdeljevanja sadja v

šolah in programom „mleko za šole“, da bi se zagotovil usklajen pristop k prehrani in njuno učinkovito upravljanje.

Zato je Komisija začela postopek ocene učinka, ki bo temeljil na ugotovitvah ocen in že opravljenih izboljšav ter pri katerem se bo upoštevalo poročilo ERS. V okviru tega postopka se bo preučil učinek obstoječih sistemov in analiziralo, če in kako naj se razvijajo v prihodnosti, z obravnavo različnih možnosti, vključno z možnostjo novega širšega sistema. Poleg tega se bosta preučili vloga in oblika spremljevalnih ukrepov, ki so pomembno orodje za obveščanje in izobraževanje otrok o pomembnosti kmetijskih proizvodov in kmetijstva, hkrati pa tudi o zdravih prehranjevalnih navadah in življenjskemu slogu.